

ZSP
w Powidzu

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Powidzu
Szkoła Podstawowa im. Kompanii Powidzkiej 1918r.

POWIDZ

WCZORAJ I DZIŚ

Ośrodek Zdrowia w Powidzu, rok 1989
(arch. Gmina Powidz)

Powidz, ul. Warszawska, lata 80
(arch. B. Liszkowska)

SHOT ON REDMI 9
AI QUAD CAMERA

POWIDZ - WCZORAJ I DZIŚ

Powidz to miejscowość, która tak jak wiele innych miejscowości posiada swą małą historię wpisaną w wielkie dziedzictwo państwa polskiego. Początki Powidza sięgają końca VIII w. Po raz pierwszy zanotowano wzmiankę o Powidzu w 1243r. Ósmego czerwca tegoż roku Powidz uzyskał prawa miejskie tzw. prawo lokacyjne. Książę Bolesław Pobożny, mąż błogostawionej Jolenty, wydał w Gnieźnie dokument, w którym mężowi imieniem Baldwin polecił przeprowadzić kolonizację na majątności książęcej w Powidzu. Książę nadał swojemu wybrańcowi 56 łanów ziemi w celu ulokowania osadników oraz powierzył mu funkcję wójta i sędziego. Pod okiem Baldwina wytyczono nowy plan miasta, który z lotu ptaka wyglądał jak szachownica. Taki styl zabudowań był charakterystyczny dla wszystkich miejscowości zbudowanych według prawa magdeburskiego. Powidz staje się więc, odrębną jednostką prawno-ustrojową. Kolejna wzmianka pochodzi z roku 1331 i mówi o bohaterskiej obronie Powidza przed Krzyżakami. W nagrodę król Władysław Łokietek, a później Kazimierz Wielki w 1362r. i w 1364r. obdarza powidzan wieloma przywilejami oraz nadaje im ziemię na własność. 10 sierpnia 1464r. w Toruniu król Kazimierz Jagiellończyk nie tylko potwierdza nabyte prawa z 1243 r., ale obdarza Powidz wieloma innymi, nowymi przywilejami, między innymi: nadaje powidzanom tytuł szlachecki, włącza do dóbr Jezioro Powidzkie z przywilejem połowu ryb. Z tego też czasu pochodzi herb – złota korona królewska otwarta w stylu gotyckim, umieszczona na czerwonym polu w kształcie tarczy, a także pieczęć, która jest odcisnięta na dokumencie z 1576r. Pierwszy ślad o szkole pochodzi z 1441r. Była to szkoła przy kościele parafialnym, wchodząca w skład sieci szkół diecezji gnieźnieńskiej.

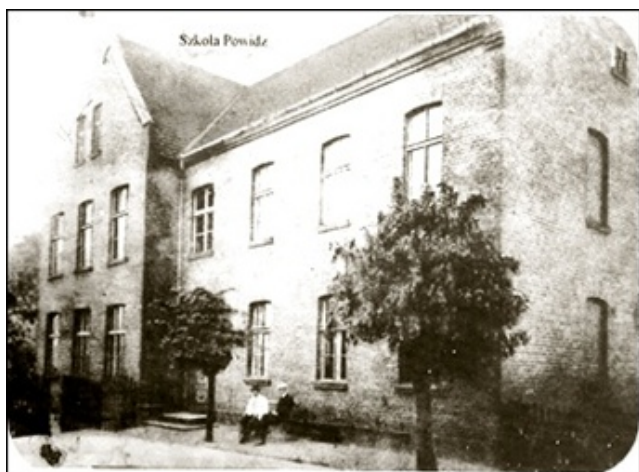
Z indagandy tzw. opisu miast polskich sporządzonych przez Prusaków zaraz po zajęciu ziem polskich w 1793r., dowiadujemy się, że w Powidzu znajdował się kościół, pleban, powszechna szkoła gminna z jednym nauczycielem, a także ratusz, strażnica i dom rady miejskiej oraz ośrodek zdrojowy. W 1891r w Wielkopolsce władze pruskie rozpoczynają dogłębną germanizację szkół. Język polski przestaje być językiem wykładowym, a od 1900r. dodatkowo obowiązuje zakaz mówienia po polsku na przerwach między lekcjami. W strajku przeciw nauce religii w języku niemieckim i zakazowi używania języka polskiego, brało czynnie udział 106 dzieci polskich z Powidza, Charbina i Polanowa. Strajki zostały skutecznie zlikwidowane przez zaborców, a represje trwały do 1918r. do uzyskania niepodległości przez Polskę.

11 listopada 1918r. Polska odzyskuje niepodległość, Wielkopolska jednak nadal pozostaje pod panowaniem Prus. W Powidzu dnia 28 grudnia 1918r. o godz. dwudziestej wyruszyła do Anastazewa siedemdziesięcioosobowa grupa mężczyzn, która rozbroiła okoliczne posterunki nieprzyjaciela. 13 czerwca 1934r. na mocy Ustawy z dn. 23.03.1934r. Powidz traci prawa miejskie, zostaje włączony do powiatu gnieźnieńskiego. Kilka lat później, bo 12 września 1939r. nasza miejscowość znalazła się pod okupacją niemiecką. Po wojnie, w latach pięćdziesiątych powstaje jednostka wojskowa. Lata siedemdziesiąte to czas reform administracyjnych, najpierw w 1972r. powstaje gmina w Powidzu, która działa do 31 grudnia 1975r. W tym też roku ulega znacznej zmianie mapa administracyjna Polski, pojawiają się na niej nowe jednostki samorządowe, między innymi województwo konińskie, na terenie, którego leżał Powidz. Kolejne zmiany nastąpiły w 1998r.- nowy podział administracyjny, pojawiają się powiaty oraz ulegają zmianie województwa. Gmina Powidz znalazła się w powiecie słupeckim i województwie wielkopolskim.

POWIDZ - WCZORAJ I DZIŚ

Szkoła

Szkoła w Powidzu ma bogatą, prawie szesnastletnią historię. Pierwsza wzmianka o szkole pochodzi z 1441r. Była to szkoła przy kościele parafialnym, wchodząca w skład sieci szkół diecezji gnieźnieńskiej, filia Akademii Krakowskiej. Stąd znane powiedzenie DO POWIDZ PO ROZUM. Kolejna informacja jest z roku 1793r. i brzmi "powszechna szkoła gminna z jednym nauczycielem". Wiemy też i to z całą pewnością, że do tej szkoły uczęszczali tylko chłopcy. W drugiej połowie XIX wieku w Powidzu istniały dwie szkoły: parterowa ewangelicka i piętrowa katolicka. Budynek szkolny dla dzieci katolickich wraz z zabudowaniami gospodarczymi i mieszkaniami dla nauczycieli został oddany do użytku, w 1887r. Kilka lat później, bo w 1891r w Wielkopolsce władze pruskie rozpoczynają dogłębną germanizację szkół. Język polski przestaje być językiem wykładowym, od 1900r. dodatkowo obowiązuje zakaz mówienia po polsku na przerwach między lekcjami, a w lipcu 1907r. nakaz nauki religii w języku niemieckim. Było to główną przyczyną strajku szkolnego. W strajku przeciw nauce religii w języku niemieckim i zakazowi używania języka polskiego, brało czynnie udział 106 dzieci polskich z Powidza, Charbina i Polanowa. 16 grudnia 1918r. na rozkaz Józefa Bilskiego dowódcy oddziału powidzkiego została zwołana Miejska Rada Szkolna, która podjęła m.in. następujące uchwały: język polski językiem wykładowym, nauczyciele poddani egzaminowi ze znajomości języka polskiego, natychmiastowe zwolnienie kierownika szkoły Leo Mohaupta za bezwzględną germanizację. W latach 1934-1938 w gmachu szkolnym była sześcioklasowa szkoła podstawowa, a od 1939r. wprowadzono siedmioklasowy okres nauczania. Od marca 1940r., szkoła była zamknięta, ale na terenie Powidza znajdował się ośrodek tajnego nauczania. Ognisko prowadziła nauczycielka Gabriela Lewicka, która po skończeniu wojny uczyła w szkole podstawowej, aż do 1979r. Po opuszczeniu Powidza przez Niemców 3 lutego 1945r. nastąpiło otwarcie szkoły. Lata powojenne, tak jak i w całej oświacie, tak też dla szkoły w Powidzu to okres wytężonej pracy i nauki. Kierownikiem szkoły był od 1 sierpnia 1935r. Michał Szafirski, który tę funkcję pełnił ponad trzydzieści trzy lata. Kolejni dyrektorzy to: Kazimierz Kluczka, Stanisław Walczak i Grażyna Niedzielska.

POWIDZ - WCZORAJ I DZIŚ

W latach 1984-1986 powstał przy wsparciu technicznym i materialnym Przedsiębiorstwa Budownictwa Węglowego FABUD Siemianowice Śląskie, pierwszy nowy budynek dołączony do starej szkoły, którą po części zmodernizowano i wyremontowano. Pozostała część budynku została przeznaczona na mieszkania dla nauczycieli i pracowników szkoły. 1 września 1986r. odbyła się gminna inauguracja roku szkolnego 1986/1987 w nowym gmachu szkolnym. W ciągu trzech następnych lat oddano do użytku blok sportowo-socjalny. Wszyscy powidzanie byli dumni z nowopowstałego kompleksu, który jak na tamte czasy był bardzo nowoczesny. 8 czerwca 1996r. Szkoła Podstawowa przyjęła imię Kompanii Powidzkiej 1918r. W ten sposób szkolna i lokalna społeczność wyraziła swój szacunek do tradycji historycznej naszej miejscowości oraz oddała hołd wszystkim, którzy walczyli o wolność ojczyzny. Od tego czasu, co roku uczniowie i rodzice na nowo mogą odkrywać historię Powidza. We wrześniu 1997r. został utworzony Zespół Szkolno-Przedszkolny. Dwa lata później do ZSP zostaje włączone Gimnazjum, które podczas uroczystości rocznicy wybuchu powstania wielkopolskiego to jest 28 grudnia 2001r. otrzymuje miano Gimnazjum imienia Kompanii Powidzkiej 1918r. Kolejną wielką uroczystością nie tylko dla szkoły, ale także dla całej społeczności lokalnej było wręczenie w dniu 18 grudnia 2004r. sztandaru, szkole podstawowej i gimnazjum. 3 października 2007r. odsłonięto w szkole pamiątkową tablicę w setną rocznicę strajku dzieci powidzkich. Dziesięć lat później 31 VIII 2017 w wyniku reformy oświaty następuje likwidacja Gimnazjum w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Powidzu. Kilka miesięcy później, bo 15 XII 2017r. obchodzimy 30-lecie rozbudowy szkoły i wręczenia nowego Sztandaru Szkole Podstawowej. W ostatnich latach przeprowadzono modernizację sali gimnastycznej wraz z zapleczem sanitarnym, korytarzy, sal lekcyjnych i powstanie nowej pracowni językowej. Wszystkie powyższe zadania podejmowane były z myślą o uczniach, aby stworzyć im jak najlepsze warunki do rozwoju intelektualnego, jak i fizycznego. Wytężona praca dydaktyczna przynosi zamierzone owoce, w postaci bardzo dobrych wyników egzaminów zewnętrznych, jak również bardzo dobrych wyników zawodów sportowych i różnych konkursów.

POWIDZ - W CZORAJ I DZIŚ

Rynek

Rynek powidzki stanowi centrum Powidza. Do dziś zachowało się średniowieczne zagospodarowanie urbanistyczno-architektoniczne, wzorowane na ustroju Magdeburga. Na podstawie map z XVIII i XIX wieku dokonano rekonstrukcji przestrzeni: kwadratowy rynek, mierzony tzw. sznurami, wynosił 2 x 2 sznury (tj. 2 x 90 m), z owalnym zasięgiem, wynoszącym 6 x 5 sznurów. Zabudowę w okresie XIII – około XVIII wiekach stanowiły drewniane domy, o konstrukcji szkieletowej (ze ścianami środkowymi: glina, trzcina, plecionka). Od każdego domu odchodziły długie i wąskie parcele z drzewami owocowymi i grządkami warzywnymi. Od około XVIII do XIX wieku były to niewielkie parterowe domy w technice muru pruskiego. Na przełomie XIX/XX wieku pojawiły się murowane kamieniczki, które istnieją do dziś na rynku. Na każdym z narożników rynku stały do II wojny światowej figury: Madonna z Dzieciątkiem na Lwie z XIV wieku, św. Florian, Wawrzyńc i Franciszek z Asyżu., które zostały zniszczone przez niemieckiego okupanta. W 2006r. umieszczono rzeźbione w drewnie figury na cokołach w części środkowej rynku. Obecnie rynek w Powidzu jest przebudowywany. W ramach rewitalizacji trwają prace przy nawierzchni jezdni i chodników, prace w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacji deszczowej oraz prace związane z zielenią wewnątrz rynku.

POWIDZ - W CZORAJ I DZIŚ

Parafia pw św. Mikołaja

Kościół to neogotycka świątynia wybudowana w latach 1863-1864 z cegły palonej. W 1868 została konsekrowana przez biskupa Józefa Cybichowskiego, sufragana gnieźnieńskiego. Posiada starsze wyposażenie m.in.: Madonnę z Dzieciątkiem na lwie, rzeźbę gotycką drewnianą z 3 ćwierci XIV wieku i obraz Matki Boskiej w otoczeniu świętych z portretem fundatora z 1 ćwierci XVII wieku przypuszczalnie ze szkoły weneckiej. Polichromia świątyni wykonana techniką sgraffito w 1958 roku została namalowana przez państwo Torwid z Torunia.

POWIDZ - WCZORAJ I DZIŚ

Łazienki

W 1922 roku, według projektu inż. Soczkiewicza z Poznania, powstały drewniane łaźienki, położone częściowo na wodzie. Składały się z centralnie usytuowanej murowanej rotundy oraz z przylegających do niej drewnianych budowli pawilonowych, połączonych ze sobą na kształt dwóch podków, otwierających się w stronę jeziora. Powstał też park z kortami tenisowymi. W tamtym okresie wybudowany został również hotel I kategorii, którego właścicielem był Władysław Osmański (budynek istnieje do dziś przy ul. Warszawskiej). W połowie lat 20-tych XX wieku uzdrowisko Powidz (zakłady kapitałowe "X Uzdrowisko Powidz Tow. Akc.") nabył od spółki Wojciech Jabłoński, pod którego kuratelą pozostawały jeszcze w latach 50-tych. Uzdrowisko dostarczało licznych rozrywek odwiedzającym. Wydzielono m.in. strefy kąpielowe na plaży: damską, męską i rodzinną, organizowano naukę pływania, wypożyczano sprzęt wodny: łódzie i żaglówki. Po wodzie pływała także motorówka, zabierająca na pokład 60 osób. Organizowano wędkowania, polowania z łodzi, przejażdżki konne czy wycieczki krajoznawcze. Codziennie wieczorem odbywały się dancingi, grała orkiestra salonowa. W niedzielę i święta urządzano koncerty orkiestry wojskowej. Przy łaźniach wybudowano również skocznnię do wody. W okresie międzywojennym Powidz stał się, jednym z najpopularniejszych miejscowości turystycznych Wielkopolski. W październiku 1932 roku drewniane łaźienki spłonęły. Odbudowano je już na lądzie jako murowany pawilon hotelowy z rotundą, które służą turystom do dnia dzisiejszego. Obecnie zarządza nimi spółka komunalna Powidzki Ośrodek Sportu i Rekreacji sp. z o.o.

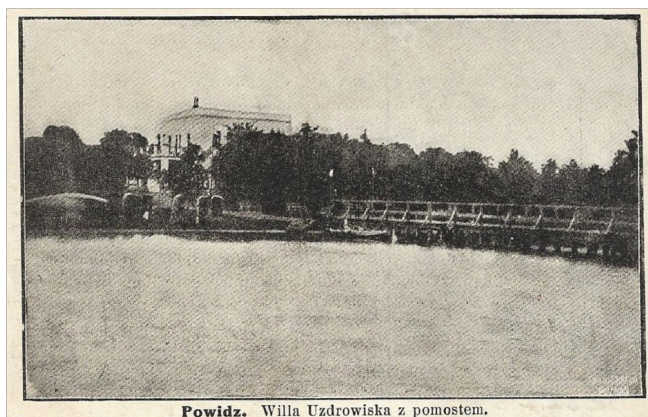

ZSP
w Powidzu

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Powidzu
Szkoła Podstawowa im. Kompanii Powidzkiej 1918r.

POWIDZ -WCZORAJ I DZIŚ

Restauracja "Jabłona"

Powidz. Willa Uzdrawiska z pomostem.

W 1900 r. nad brzegiem jeziora, w pobliżu torów kolejki wąskotorowej powstał hotel „Plażowy” (Strandhotel). Gmach hotelu mieścił w sobie restaurację, salę do zabaw i ok. 50 miejsc noclegowych. Niektóre pokoje posiadały dostęp do balkonów, z których można było podziwiać krajobraz Jeziora Powidzkiego. Przy hotelu powstał ogród restauracyjny z altanami i kolonadami. Gruntowej przebudowy dawnego hotelu „Plażowego” dokonano w 1921 r. Przygotowano wówczas nową salę taneczną, dobudowane zostały nowe przeszklone werandy. W pokojach nocleg mogło znaleźć nawet 100 osób. Wtedy też obiekt otrzymał nazwę „Dom Kuracyjny.” W 1926 r. budynek przeszedł na własność Wojciecha Jabłońskiego. Na wysokości „Domu Kuracyjnego” istniał szeroki, drewniany, oświetlony i wyposażony w ławki pomost, sięgający 60 m. Obecnie obiekt jest restauracją i hotelem „Jabłona”, częściowo rozbudowanym w 2012 roku.